

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPORA İLİŞKİN TUTUMLARI

ÇELİK Zekeriya*, PULUR Atilla *

*Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu

Özet

Bu çalışmanın amacı çeşitli değişkenlere göre, orta öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ve görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmaya 2010 - 2011 öğretim yılları arasında, Denizli ili lise 1. sınıfta öğrenim görüp, beden eğitimi ve spor dersine katılan, ailesinden herhangi biri ya da kendisi spor yapan ve yapmayan, meslek lisesinde 168 (34 kız ve 134 erkek) okuyan ve anadolu lisesinde 150 (86 kız ve 64 erkek) okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrenci tutumlarının ölçülmesi için Demirhan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen, “Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Tüm alt problemlerin analizinde bağımsız gruplarda t test kullanılmıştır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutum ölçeği puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t_{(316)}=-4,351$, $p<0,05$). Erkeklerin tutumları ($X=98,470$), kızlara göre ($X=91,075$) daha olumludur, okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(316)}=-1,183$, $p>0,05$]. Her iki türdeki okul öğrencilerinin ortalama puanları birbirine yakındır. kendisinin ya da ailesinden birinin spor yapma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(316)}=6,148$, $p<0,05$]. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin genel tutum puanlarının, erkek öğrencilerin ve kendisi ya da ailesinden biri spor yapan öğrencilerin tutum puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Okul türüne göre ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

ÇELİK Z.*, PULUR Atilla *

*Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu

Abstract

The purpose of this study was to determine the attitudes and opinions the students attending secondary school in physical education and sports course based on several variables.

This research was held 9th grade students on 2010-2011 academic year at Denizli. The students are participated in physical education and sports course, any of his family or himself involved in sports and non-vocational high school 168 (34 girls and 134 boys) and Anatolian high school 150(86 female and 64 male). To measure student attitudes Demirhan and Altay (2001) developed by the “Physical Education and Sports Attitude Scale” were used. Independent groupst-test was used for the analysisi of all sub-problems. Students’ physical education and sport attitude scale scores by gender shows a sihnificant difference ($t_{(316)}=-4,351$, $p<0,05$). Attitudes of men ($X=98,470$)more positive than girls ($X=91,075$), according to the type of school don’t differ significantly ($t_{(316)}=-1,183$, $p<0,05$). Both types of students in school average scores close to each other. According to state his or her family to one of the sport shows no significant difference ($t_{(316)}=6,148$, $p<0,05$). According to the research, the general attitude scores of students, male students and students who sports one of his or his family attitude scores were high. There was no significant difference by type of school.

GİRİŞ

Beden eğitimi ve spor, toplumu oluşturan bireylerin yaşamında üstlendiği işler ve amaçlar açısından artık büyük önem taşımaktadır. Günümüzde beden eğitimi ve spor bireylerin değişik beklentilerine yanıt verebilmek için ilgi alanını genişleterek toplumsal sorunların çözümünde güçlü bir eğitim aracı olarak işlev görmeye başlamıştır. Fişek (1980)'e göre beden eğitimi ve spor insanın doğasında bulunan saldırganlık güdüsünün denetim altına alınması için uygun bir yarışma ortamı hazırlayan ve bireyin topluma uyumunu kolaylaştıran kişilerin ruh ve beden sağlıklarını güvence altına alan etkinlikleri içerir.

Beden eğitimi ve spor özünde bireylerin fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimlerinin yanında eğitim süreci içinde sosyalleşme işlevini de yerine getirmekte ve böylece genel eğitimin tamamlayıcısı olan bilinçli ve planlı faaliyetler olarak tanımlanmaktadır.

Genel eğitim içinde büyük öneme sahip olan beden eğitimi ve sporun temel amacı, çocukların fiziksel etkinlikler yolu ile eğitimini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye çıkmasına yardımcı olmaktır. Literatürde beden eğitimi ve sporun amaçları Nash (1948) tarafından dört grupta değerlendirilirken (sinir-kas gelişimi, organik gelişim, yorulayıcı gelişim ve heyecansal gelişim), Irwin (1960) de sosyal, duygusal, rekreasyonel ve zihinsel olarak tanımlamıştır. Nixon ve Jewentt (1969) de beden eğitimi ve sporun amaçlarını duyuşsal, bilişsel ve psikomotor olarak gruplamayı tercih etmişlerdir.

Beden eğitimi ve spor dersinde tüm genel ve özel amaçların sağlanabilmesi için üç temel öğenin; öğrenci, öğretmen ve programın düzen içerisinde yürütülmesi gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesinde de en önemli öge öğrenci tutumudur. Diğer alanlarda olduğu gibi okul ortamında öğrenciler beden eğitimi ve spor dersine ilişkin de tutumlar oluştururlar. Beden eğitimi dersine öğrencilerin olumlu tutum geliştirmeleri dersin verimli işlenmesini sağlayarak öğretmeni de güdüleyebilir (Demirhan ve Altay, 2001).

Beden eğitimi ve spor dersi yapısının diğer derslerden farklı olması nedeniyle birçok araştırmacı tutum ile ilgili çalışmalar yapmışlardır. Genel olarak yapılan çalışmalara yaş ve cinsiyet ile ilgili öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik geliştirdikleri olumlu ve olumsuz tutumları içermektedir. Tutum, bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimler olarak ele alınmaktadır (Demirel ve Ün, 1987). Tutum en olumludan en olumsuzu kadar çeşitli derecelerde olabilir.ders

programlarında yer alan her ders gibi beden eğitimi ve spor dersine ilişkin olarak öğrenciler olumlu ya da olumsuz tutum geliştirebilirler. Tutumun olumlu olması dersi işleyen öğretmeni de güdüleyerek dersin daha verimli işlenmesine katkı sağlar.

Tutumlar, davranışın gözlenmesi, bireyin kendisini rapor etmesi, görüşme, dereceleme ölçekleri ile ölçülebilir. Davranışın doğrudan gözlenmesi en etkili yaklaşım olsa da çoğu zaman bu olanaklı kılınmayabilir. Bireyin kendisini rapor etmesinde de süre, anlatım gücündeki eksiklikler gibi durumlar ortaya çıkabilir. Görüşmede ise insanlar bazı düşüncelerini saklayabilirler. Dereceleme ölçeklerinde ise bireyin duygularının bütünü ifade edememe gibi eksiklikler olsa da ölçme ve uygulama kolaylığı, istatistik hesabı ve standartlaştırma açısından en sağlıklı olanının derecelendirme yoluyla tutum ölçme yaklaşımı olduğu söylenebilir (Demirhan ve Altay, 2001).

Beden eğitimi ve spor alanında tutum ilişkin değişik çalışmalar yapılmaya devam etmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalardan biri Aicinena (1991) tarafından yapılmış ve bedene eğitimine karşı olumlu öğrenci tutumunda öğretmen davranışı, sınıf, aile, okul yönetimi gibi faktörlerin etkili olduğu belirtilmiştir. Luke ve Cope (1994)'e göre ilgi ve gereksinimlere dayanan programlar, öğretmenin öğretmedeki etkililiği, öğrencileri anlaması ve beden eğitiminin gerekliliğine inanma öğrencilerin olumlu tutum kazanmalarında büyük rol oynadığını belirtmişlerdir. Figley (1985) yaptığı çalışmada lise düzeyindeki öğrencilerin tutumlarını incelemiş ve öğrencilerin, öğretmenlerinin kendileri ile az ilgilendiklerini sezdiklerinde olumsuz tutum geliştirdiklerini açıklamıştır. Yine aynı çalışmada öğrencilerin olumlu tutumlarının %41,6'sının öğretmen, %31,2'sinin eğitim programı, kalan %27,2'sinin ise sıra ile sınıf atmosferi, öğrencinin kendini algılaması, diğerleri ve akran davranışından kaynaklandığını, olumsuz tutumunun ise %35,6 oranı ile eğitim programı %33,3 ile öğretmen kalan %31,1'nin ise sıra ile sınıf atmosferi, akran davranışları, öğrencinin kendini algılaması ve diğerlerinden kaynaklandığını belirtmektedir.

Buradan hareketle çalışmamızda çeşitli değişkenlere göre, orta öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu; 2010 - 2011 öğretim yılları arasında, Denizli ili lise 1. sınıfta öğrenim görüp, beden eğitimi ve spor dersine katılan, ailesinden herhangi biri ya da kendisi

spor yapan ve yapmayan, meslek lisesi ve Anadolu lisesinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmaya, bu gruplardan rastgele örneklem yolu ile seçilen, lise 1. sınıfta öğrenim gören ve yaşları $14,24 \pm 0,44$ olan, 168 (34 kız ve 134 erkek) meslek lisesinde okuyan, 150 (86 kız ve 64 erkek) Anadolu lisesinde okuyan, spor yapan (90 öğrenci) ve yapmayan (228 öğrenci) olmak üzere toplam 318 öğrenci katılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Öğrenci tutumlarının ölçülmesi için Demirhan ve Altay (2001) tarafından geliştirilen, 12'si olumlu 12'si olumsuz olmak üzere toplam 24 maddeden oluşan "Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekten toplam puanlar üzerinden alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120'dir. Ortalamalar kullanıldığında ise en düşük tutum puanı 1, en yüksek tutum puanı 5'dir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.93, Ölçüt geçerliliği katsayısı ise 0.83' tür.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerden tutum puanları dağılımlarının tanımlayıcı istatistikleri yapılmıştır. Tüm alt problemlerin analizinde bağımsız gruplarda t test kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ne düzeyde olduğuna ilişkin öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanları $95,68 \pm 15,10$ olarak bulunmuştur. Tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 120 olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin tutum puan ortalamalarının yüksek olduğu söylenebilir.

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir? Sorusuna cevap için yapılan bağımsız gruplarda t-test analiz sonuçları tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplarda t-test Analizi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	S	sd	t	p
Kız	120	91,075	16,157	316	-4,351	0,000
Erkek	198	98,470	13,727			

Tablo 1'e göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutum ölçeği puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(316)}=-4,351$, $p<0,05$]. Erkeklerin tutumları ($X=98,470$), kızlara göre ($X=91,075$) daha olumludur.

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları okul türüne göre farklılık göstermekte midir? Sorusuna cevap için yapılan bağımsız gruplarda t-test analiz sonuçları tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Bağımsız Gruplarda t-test Analizi Sonuçları

Okul	N	X	S	sd	t	p
Meslek Lisesi	168	96,625	13,450	316	-1,183	0,238
Anadolu Lisesi	150	94,620	16,740			

Tablo 2'ye göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutum ölçeği puanları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(316)}= -1,183$, $p>0,05$]. Her iki türdeki okul öğrencilerinin ortalama puanları birbirine yakındır.

Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları öğrencinin ve ya ailesinden herhangi birinin spor yapıp yapmadığına göre farklılık göstermekte midir? Sorusuna cevap için yapılan bağımsız gruplarda t-test analiz sonuçları tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrencinin ve ya Ailesinden Herhangi Birinin Spor Yapma Durum Değişkenine Göre Bağımsız Gruplarda t-test Analizi Sonuçları

Spor	N	X	S	sd	t	p
Yapan	90	103,522	9,297	316	6,148	0,000
Yapmayan	228	92,583	15,827			

Tablo 3'e göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutum ölçeği puanları kendisinin ya da ailesinden birinin spor yapma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(316)}= 6,148$ $p<0,05$].

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma bulguları incelendiğinde hemen hemen bütün bilgilerin genel literatür bilgileri ile benzeştiği görülmüş ancak, öğrencilerin puan ortalamaları yüksek olmakla beraber, erkek öğrencilerin tutum puanları kız öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Taşgın ve Tekin (2009) yaptıkları araştırmada erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının genellikle kızlarınkine göre daha olumlu olduğunu bulmuşlardır. Koca ve Demirhan (2004) tarafından yapılan çalışmaya göre de erkeklerin tutum puanları kızların tutum puanlarına göre anlamlı fark göstermiştir. Wersch, Trew ve Turner (1992)'nin yaptıkları araştırmaya göre de 11-14 yaş grubundaki kızların beden eğitimine ilişkin ilgileri erkeklerden daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Yapılan bu çalışmalar bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Bu bulgu cinsiyet ile beden eğitimi ve spora tutumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Bu nedenle, derslerin işlenmesi sırasında öğretmenlerin bu durumu dikkate alarak, kız ve erkek öğrencileri ayırmak ya da her birine farklı etkinlikler yaptırmak gibi düşünce ile hareket etmemeleri gerekmektedir. Spor yapma durumuna göre, kendisi ya da ailesinden biri spor yapan öğrencilerin tutumları, diğerlerine göre anlamlı fark göstermiştir. Kangalgil, Hünük ve Demirhan (2006) yaptıkları çalışmada spor yapan öğrenciler lehine anlamlı fark bulmuşlardır. Bu bulgu kendisi ya da ailesinden biri spor yapan öğrencilerin beden eğitimi ve spora tutumlarının yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu durumu beden eğitimi ve spor dersinde öğrencilerin hareket gereksinimlerinin karşılanması ve zihinsel rahatlama ortamı oluşması, diğer ders ortamlarına karşın daha özgür hareket edilmesi ve öğrencilerin fiziksel olarak yeni beceriler kazanmalarına daha çok inanmaları şeklinde açıklanabilir. Okul türüne göre ise anlamlı bir farkın bulunamayışı lise 1. sınıf öğrencilerinin müfredatlarının farklı okullarda okusalar bile benzer olmasından ve aynı yaşta olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Bu bulgu okul türü ile beden eğitimi ve spora tutumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Sonuç olarak; öğrencilerin genel tutum puanlarının, erkek öğrencilerin ve kendisi ya da ailesinden biri spor yapan öğrencilerin tutum puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Okul türüne göre ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Kaynaklar

Aicinena,S.(1991).The Teacher And Student Attitudes Toward Physical Education. **The Physical Educator**, LateWinter, 28-31.

Demirel, Ö., Ün, K. (1987). Eğitim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Şafak Matbaası.

Demirhan, G. & Altay, F. (2001). Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği II, **Spor Bilimleri Dergisi**, 12(2), 9-20.

Figley, G.E. (1985). Determinants Of Attitudes Toward Physical Education. **Journal of Teaching in Physical Education**, 4, 229-240.

Fişek, K. (1980). Spor Tarihi, Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi A.Ü.S.B.F.Yayınları, Ankara.

Kangalgil, M., Hünük D., Demirhan G. (2006). İlköğretim, Lise Ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması, **Spor Bilimleri Dergisi**, 17 (2), 48-57

Koca, C. & Demirhan, G. (2004). An Examination Of High School Students’ Attitudes Toward Physical Education With Regard To Sex And Sport Participation. **Percept Motor Skill**, 98, 754-758.

Taşğın, Ö.& Tekin, M. (2009). Çeşitli Değişkenlere Göre İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutum ve Görüşleri. **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 17 (2), 457-466.

Van Wersch A.K., Trew,E.ve.Turner, I. (1992). Post-Pri Mary School Pupil's Interest İn Physical Education: Age And Gender Differences. **British Journal of Educational Psychology**. 62,1,56-72.